

O'GITLARNING QO'LLANILISHINING TUPROQ UNUMDORLIGIGA TA'SIRI

Abdullayeva Umida Shuxratovna

Urganch davlat universiteti huziridagi

Xiva qishloq xo'jalik texnikumi katta o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu keltirilgan maqolada organik va mineral o'g'itlar haqida ma'lumotlar keltirilgan bo'lib, ushbu o'g'itlardan foydalanib hosil samaradorligini oshirish usullari ko'rsatilgan

Kalit so'zlar: O'git, tuproq, qo'llash usul samaradorlik,

KIRISH

O'g'itlar, unumdorlikni tiklash tezligi o'simliklar tomonidan foydali birikmalarni qabul qilish tezligi bilan taqqoslanmaydi. Shuning uchun, agar sanoat miqyosida hosil etishtirishni maqsad qilinsa, qo'shimcha oziqlantirishsiz kerakli xosil bermaydi. Va bu masalaga imkon qadar mas'uliyat bilan yondashish kerak bo'ladi.

Qo'shimchalarni xar doim xam qo'shavermaslik kerak, chunki har bir ekinning ozuqa

moddalariga individual ehtiyoji bor. Tuproqning tabiatini ham hisobga olish kerak.

Bundan tashqari, har xil turdagi qo'shimchalar boshqacha ishlaydi. Shuning uchun, hech bo'lmaganda, organik va mineral o'g'itlar o'rtasidagi farq nima, qachon, qanday elementlar va qanday miqdorda qo'llanilishini tushunish kerak bo'ladi.

O'g'itlarning kelib chiqishi va tarkibidagi farqlar

Agrar o'g'itlashning deyarli barcha turlarini 2 ta katta guruhga bo'lish mumkin:

* organik;

* mineral.

Ular tarkibi, ishlab chiqarish usuli va natijada tuproqqa va etishtirilgan ekinlarga ta'sir qilish xususiyati bilan farq qiladi.

Organik (mahalliy) o'g'itlar.

Har xil organizmlar (o'simliklar va hayvonlar) qoldiqlari va chiqindilaridan

hosil bo'lgan o'g'itlar organik o'g'itlar deyiladi. Organik o'g'itlarga: go'ng, go'ng

sharbati, parranda qiyi, torf, saprofel, yashil o'dar, sanoatning organik chiqindilari',

shahar chiqindilari, suv o'tlari va hokazolar kiradi.

Organik o'g'itlarni qishloq xo'jaligida eng muhim ahamiyatlari ular to'liq o'g'itlar hisoblanadi. Chunki ulaming tarkibida ko'pchilik makro va mikroelementlar mavjud. Tuproq strukturasi yaxshilaydi, uning unumdorligini oshiradi. Tuproq haroratini ma'lum darajaga ko'taradi.- Tuproqni foydali mikroorganizmlar bilan boyitadi va ular

uchunozuqa vazifasini o'taydi.- Organik o'g'itlar solingan maydonlar atrofida karbonat angidridgazi miqdori ortadi, bu esa o'simliklar ildizidan tashqari oziqlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Organik o'g'itlar o'mini mineral o'g'itlar, mineral o'g'itlar o'mini organik o'g'itlar bosolmaydi. Birinchi guruhdagi qo'shimchalar, nomidan ko'rinib turibdiki, toza organik moddalar, tabiiy ekotizimning bir qismidir. Organik o'g'itlarning eng keng tarqalgan turlari go'ng, qushlarning axlati, torf va boshqalar tuproq unumdorligini va uning yuqori qatlamining tuzilishini samarali yaxshilaydi.

Mineral o'g'itlar- tarkibida o'simliklar uchun zarur oziq elementlari bo'lgan anorganik moddalar, asosan, tuzlar kiradi. Deyarli barcha mineral o'g'itlar kimyo sanoatida ishlab chiqariladi. Shuningdek, tabiiy tuzlar, mis, natriyli selitra (chili selitrasi), sanoat chiqindilari ham ishlatiladi. Mineral o'g'itlar 19-asrdan tarqala boshlagan. 20-asr o'rtalaridan mineral o'g'itlarni ishlab chiqarish va qo'llash tez o'sdi. Shungacha o'g'it sifatida, asosan, go'ng, kul va boshqa chiqindilar ishlatilgan. Mineral o'g'itlar tuproqqa (uning fizik, kimyoviy va biol. xususiyatlariga) kuchli ta'sir qiluvchi vositadir; ular tuproqni oziq elementlari bilan boyitadi, tuproq eritmasi

reaksiyasini o'zgartiradi, mikrobiologik jarayonlarga ta'sir etadi va h.k. O'simliklar, asosan, ildizi orqali oziqlanishi tufayli Mineral o'g'itlar tuproqqa solinganda o'simliklarning o'sishi va rivojlanishiga, binobarin, dalalar, o'tloklarning umumiy biologik mahsuldorligiga faol ta'sir qiladi. Mineral o'g'itlar ekin hosilini oshiradi, sifatini yaxshilaydi: paxta, kanop, zigir va lub ekinlari tolasining texnologik xususiyatlarini, qand lavlagi, uzum tarkibidagi qand, kartoshkadagi kraxmal, dondagi oqsil miqdorini ko'paytiradi.

Mineral o'g'itlar organik o'g'itlar bilan qo'shib ishlatilsa, yanada yaxshi natija beradi. Agronomik maqsadlarga ko'ra, Mineral o'g'itlar bevosita va bilvosita

ishlatiladigan o'g'itlarga bo'linadi. Bevosita ishlatiladigan o'g'itlar tarkibida o'simliklar oziqlanishi uchun zarur azot, fosfor, kaliy, shuningdek, magniy, bor, rux, mis, molibden, marganets, oltingugurt kabi elementlar bo'ladi. Bu guruhga kiradigan

o'g'itlar, asosan, bir oziq elementli, mas, azotli, fosforli yoki kaliyli va kompleks, ya'ni aralash va murakkab o'g'itlardan iborat.

Aralash-mineral o'g'itlar zavodda yoki xo'jalikning o'zida bir necha xil o'g'itni aralashtirib, murakkab o'g'itlar esa zavodda tayyorlanadi. Bilvosita ishlatiladigan mineral o'g'itlar (mas, ohakli o'g'itlar, gips va boshqalar) asosan, tuproqning agrokimyoviy va fizikkimyoviy xususiyatlarini yaxshilashda qo'llaniladi. Mineral o'g'itlar qattiq, ya'ni kukunsimon, donador hamda suyuq — ammiakli suv, suyuq ammiak, ammiakatlar holida ishlab chiqariladi

MUHOKAMA VA NATIJA

Iqtisodiy ratsionallik. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini sanoat yo'li bilan etishtirishda konsentrlangan mineral birikmalar plantatsiya hosildorligini bir necha bor oshirishga yordam beradi.

Go'ng-bu uy hayvonlari chiqindilaridan iboratbolib eng mashhur variant – sigir go'ngi, chunki u arzonroq bo'ladi. Ot axlati kamroq mavjudligi sababli kamroq qo'llaniladi, garchi undagi qimmatbaho mikrokomponentlarning kontsentratsiyasi yuqori bo'ladi. Go'ng tuproqqa, birinchi navbatda, uni azot bilan boyitish uchun kiritiladi. Uning tarkibi o'g'it olingan hayvon turiga qarab o'zgaradi:

* sigir go'ngi o'rtacha 0,5-0,7% azotni o'z ichiga oladi;

* qushlarning axlatida u taxminan 4-6% ni tashkil qiladi.

Shunga ko'ra, dastur stavkalari sezilarli darajada farq qiladi. Mullenni 1 kvadrat uchun taxminan 4-5 kg qilish tavsiya etiladi. m maydon. 1 kvadrat uchun tovuq go'ngi

200-250 g etarli.

Azotdan tashqari, go'ng o'simliklar uchun foydali bo'lgan boshqa moddalarning keng doirasini o'z ichiga oladi. Bu erda kaliy, fosfor, marganets va boshqalar mavjud. yakuniy tarkibi ko'p jihatdan hayvonlarning oziq-ovqat manbalariga bog'liq. Ko'pincha go'ng, ayniqsa, hayvonning oshqozon-ichak traktida fermentlangan o'simlik chiqindilarini o'z ichiga oladi. Ular nafaqat tuproq tuzilishini yaxshilaydi, uni

yumshatadi, balki uzoq muddatda uni tabiiy komponentlar bilan ta'minlaydi. Go'ngning yana bir foydali ta'siri tuproqning kislotaliligini zararsizlantirishdir.

XULOSA

Hosildorlikni oshishi o'simliklar tomonidan oziqa moddalariga bo'lgan talabni oshiradi, shuning uchun har qanday ekinning hosildorligini qancha oshirish rejalashtirilsa, shuncha ko'proq miqdorda o'g'it talab qilinadi. Lekin shuni ham e'tiborga olish kerakki, hosildorlik o'g'itning oshirilishi bilan ma'lum bir me'yor chegarasidagina mutanosiblikka ega. Chunki har bir qishloq xo'jalik ekini turi va navi o'zida genetic mahkamlangan ichki oziqlanish me'yorida ortiqcha o'g'itni o'zlashtira olmaydi. Aksincha hosildorlik pasaya boshlaydi va berilgan o'g'itlar iqtisodiy jihatdan o'zini oqlamaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Sattorov J.S. Tuproqdagi oziq elementlar zaxirasini saqlash va ko'paytirish usullari va rezervlari. Toshkent, Agrozdat, 2004. 18.
2. S.A. Azimboyev Dehqonchilik, tuproqshunoslik va agrokimyo asoslari T. "IQTISOD-MOLIYA" 2006
3. Sattorov J.S. Murakkab rel'ef sharoitidagi tuproqlarni agrokim yoviyharitalash uslubiyoti va o'g'itlardan samarali foydalanish. Toshkent, Fan, 2006. <https://arxiv.uz>

